

Wcielanie udziału społeczeństwa w pracę Parlamentu: Wersja skrócona

Wstęp i tło

1. Na początku 6. Sesji Parlamentu nazwę Komisji Petycji Publicznych (Public Petitions Committee) rozszerzono o Udział Obywateli.
2. W lutym 2022 r. Komisja zgodziła się odzwierciedlić te nowe kompetencje poprzez zbadanie, jak Szkocki Parlament powinien wcielać udział społeczeństwa (w tym zaangażowanie deliberatywne) w ramach swojej pracy.
3. Informacje zebraliśmy na wiele sposobów:
 - wysłuchując specjalistów w dziedzinie demokracji deliberatywnej i zaangażowania parlamentarnego
 - wysłuchując grupy roboczej Rządu Szkocji na temat demokracji partycypacyjnej i deliberatywnej oraz Ministra Działalności Parlamentarnej Rządu Szkocji
 - przeprowadzając dwa badania opinii publicznej uzupełnione 10 grupami fokusowymi osób z grup, które nie są zazwyczaj wystarczająco reprezentowane w pracy Parlamentu
 - tworząc komitet losowo wybranych obywateli – Komitet Obywateli ds. Udziału – aby przyjrzeć się kwestii tego, jak Parlament może dopilnować, że na jego pracę mogą wpłynąć głosy z różnych grup obywateli i społeczności z każdej części Szkocji
 - poprzez konsultację publiczną, aby priorytetowo traktować zalecenia Komitetu, z pomocą sesji wsparcia dla młodzieży i osób niepełnosprawnych intelektualnie i z zaburzeniami ze spektrum autyzmu
 - poprzez konsultację z Posłami Szkockiego Parlamentu (MSPs) oraz ich kadrami, a także z personelem Parlamentu
 - poprzez wizyty i spotkania w Irlandzkim Parlamencie, Urzędzie Miasta Paryża oraz francuskojęzycznym Parlamentem Brukseli, aby dowiedzieć się o Zgromadzeniach Obywateli.
4. Aby stworzyć Komitet Obywateli, do 4 800 losowo wybranych gospodarstw domowych na terenie całej Szkocji wysłano zaproszenia. Z odpowiedzi wybraliśmy małą grupę ludzi z całej Szkocji, która była zasadniczo podobna do populacji Szkocji, biorąc pod uwagę wiek, płeć, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność oraz edukację. Z 24 zaproszonych przez nas osób udział mogło wziąć 19.

5. Pokryte zostały koszty podróży i zakwaterowania członkom Komitetu, zapłacono im 330 £ za czas i zaangażowanie oraz zapewniono im szkolenie informatyczne oraz wsparcie. W październiku i listopadzie 2022 r. pracowali wspólnie przez ponad 32 godziny w ciągu dwóch weekendów i podczas 3 zdalnych sesji online.
6. Komitet wysłuchał szerokie grono osób, w tym Posłów Szkockiego Parlamentu, zwykłych obywateli, którzy doświadczyli barier w udziale, politologów, pracowników akademicznych oraz organizacje społeczne.
7. Pod koniec procesu Komitet wydał 17 zaleceń mających na celu poprawę tego, jak Parlament współpracuje z mieszkańcami Szkocji. Zostały one opublikowane w tymczasowym raporcie Komisji w dniu 16 grudnia 2022 r.¹ Komisja wysłuchała w dniu 14 grudnia 2022 r. zeznań niektórych członków Komitetu i bardzo ucieszyła ją pozytywne wypowiedzi na temat ich doświadczeń.
8. W celach niniejszego sprawozdania podzieliliśmy 17 zaleceń Komitetu na następujące tematy:

Temat 1: Instytucjonalizowanie demokracji deliberatywnej

- Zalecenie Komitetu nr 7: Ustanowienie praw dla demokracji deliberatywnej.
- Zalecenie Komitetu nr 8: Budowa mocnej bazy dowodowej dla demokracji deliberatywnej.
- Zalecenie Komitetu nr 9: Budowa ponadpartyjnego wsparcia dla demokracji deliberatywnej

Temat 2: Rozwijanie zaangażowania społeczeństwa

- Zalecenie Komitetu nr 1: Usunięcie barier przed udziałem.
- Zalecenie Komitetu nr 2: Tworzenie dla ludzi możliwości korzystania ze swoich doświadczeń i dzielenia się nimi w celu zaangażowania się w problematykę, która jest dla nich ważna.
- Zalecenie Komitetu nr 5: Dopilnowanie, że Posłowie Szkockiego Parlamentu przy angażowaniu społeczeństwa uwzględniają również osoby nienależące do danych grup społeczeństwa.

Temat 3: Podnoszenie świadomości Szkockiego Parlamentu.

- Zalecenie Komitetu nr 3: Podnoszenie świadomości działalności parlamentarnej używając prostego i przejrzystego języka, w tym mediów wizualnych.
- Zalecenie Komitetu nr 15: Korzystanie ze środków przekazu, filmów dokumentalnych i krótkich filmów w celu zaznaczenia sukcesów Parlamentu i historii z życia o zaangażowaniu społeczeństwa.

¹ Citizen Participation and Public Petitions Committee (Komisja ds. Udziału Obywateli i Petycji Publicznych), drugie sprawozdanie, 2022 (Sesja 6), *Public Participation in the Scottish Parliament (Udział społeczeństwa w Parlamencie Szkockim)*, znaleźć można pod linkiem: [Public Participation in the Scottish Parliament \(azureedge.net\)](https://www.azureedge.net)

- Zalecenie Komitetu nr 16: Parlament powinien przeprowadzić ogólną kampanię informacyjną wyjaśniającą rolę Szkockiego Parlamentu.

Temat 4: Poprawa procesu konsultacji

- Zalecenie Komitetu nr 6: Stworzyć system taki jak strona internetowa, na której ludzie mogą się zarejestrować, aby otrzymywać zawiadomienia o możliwościach udziału.
- Zalecenie Komitetu nr 12: Wyznaczenie domyślnego terminu 9 miesięcy na otrzymanie informacji zwrotnych dotyczących wyniku wszelkiego udziału.

Temat 5: Przybliżenie ludziom Parlamentu

- Zalecenie Komitetu nr 4: Parlament powinien wypróbować metody korzystania z regionalnego angażowania ludzi / regionalnych centrów informacji oraz/lub wystaw objazdowych lub mobilnej jednostki.
- Zalecenie Komitetu nr 11: Przeprowadzenie analizy kosztów i korzyści spotkań samego Parlamentu lub komisji poza Holyrood oraz porównanie tego do (a) większej ilości wsparcia oraz ukierunkowanych zaproszeń dla obywateli do Holyrood oraz (b) przywrócenia dni parlamentarnych.

Temat 6: Edukacja

- Zalecenie Komitetu nr 17: Parlament powinien przeprowadzić analizę relacji między celami bieżącego programu nauczania a Parlamentem.

Temat 7: Budowa zaufania wobec Parlamentu

- Zalecenie Komitetu nr 10: Utworzenie specyficznego komitetu obywateli mającego na celu analizę kodeksu postępowania Posłów Szkockiego Parlamentu.
- Zalecenie Komitetu nr 13: Nadać Przewodniczącemu prawo zmuszenia Posłów Szkockiego Parlamentu do udzielenia odpowiedzi na wszystkie zadane pytania.
- Zalecenie Komitetu nr 14: Zaplanowanie konkretnego czasu w Izbie Debat przeznaczonego na zadawanie pytań przez osoby z publiczności.

Temat 1: Instytucjonalizowanie demokracji deliberatywnej

9. Zalecamy, aby Parlament zobowiązał się do dalszego utrwalania demokracji deliberatywnej w swojej funkcji nadzorczej.
10. Dostrzegamy również dużą pracę i zaangażowanie Rządu Szkocji poprzez prowadzone już przez Rząd komitety obywateli i pracę wykonaną przez jego grupę roboczą w zakresie instytucjonalizacji demokracji partycypacyjnej i deliberatywnej (IPDD). Wspieramy Rząd w tej pracy, wierząc, że może

wykorzystać demokrację deliberatywną w celu zajęcia się ważnymi problemami, przed którymi stoi cały kraj. Inicjatywy prowadzone przez rząd są dobrze ugruntowane w innych krajach i często przynoszą one wyniki, które warte były zachodu. Nie chcemy, aby Szkocja pozostawała w tyle.

11. Zaimponował nam w różny sposób każdy model badany przez nas w Irlandii, Paryżu i Brukseli, lecz każdy z nich miał również swoje minusy i ograniczenia. Uderzył mnie również zakres kształtowania każdego modelu przez lokalną politykę oraz priorytety. Możliwe, że najważniejszą lekcją z naszych wizyt było to, że nie istnieje idealny model do naśladowania i że Rząd Szkocji i Szkocki Parlament powinni poświęcić czas na opracowanie swoich własnych modeli, które zostaną dostosowane do potrzeb i sytuacji Szkocji.

Zasady

12. Uważamy, że nadzór i demokrację przedstawicielską można wspierać i usprawniać za pomocą modeli deliberatywnych. Mogą je kierować na tym etapie nadrzędne zasady zamiast budowania ich na stałych strukturach. Komisja uważa, że skupiając się na takim podejściu, Posłowie Szkockiego Parlamentu oraz społeczeństwo będą mogli zrozumieć, jak Parlament wykorzystuje demokrację deliberatywną, i mieć do tego zaufanie.

13. Zalecane przez nas zasady to:

- Demokracja deliberatywna powinna **uzupełniać istniejący model demokracji przedstawicielskiej** oraz być wykorzystywana w celu **wspierania procesu nadzoru**.
- Sposób wykorzystania metod deliberatywnych, od rekrutacji po sprawozdawczość do informacji zwrotnych, powinien być **przejrzysty i podlegać ramom zarządzania i odpowiedzialności**.
- Stosowane metody deliberatywne powinny być **współmierne i stosowne** względem tematu i kontekstu nadzoru.
- Należy **wspierać** uczestników demokracji deliberatywnej, **dawać im kontrolę** oraz **przekazywać** im **informacje zwrotne** w zakresie tego, jak wykorzystywane są ich zalecenia.

Proces i termin

14. Naszym celem niniejszego sprawozdania jest zdopingowanie Parlamentu do podjęcia w trakcie pozostałej sesji parlamentarnej kroków w kierunku sprawienia, że demokracja deliberatywna stanie się rutynową częścią sposobu, w który sprawuje nadzór nad Szkockim Rządem.
15. Aby to osiągnąć, zalecamy przyjęcie podejścia ramowego, zgodnie z którym w celu realizacji różnych modeli działalności deliberatywnej wykorzystywany jest system zarządzania i odpowiedzialności. Pozwala to na uniknięcie konieczności wyboru na wczesnym etapie jakiegokolwiek konkretnego modelu, jednocześnie

zapewniając przestrzeń i strukturę, w której można wypróbować i następnie ocenić różne modele.

16. Główne elementy tych ram zostały już wdrożone: Parlamentarna Strategia Angażowania Społeczeństwa, uzgodniony budżet na pozostałą część sesji oraz stworzone środki wewnętrzne – Zespół ds. Udziału i Społeczności (Participation and Communities Team (PACT)).
17. Pełnimy również dla tej Komisji rolę nadzorczą, pracując z komisjami przedmiotowo właściwymi i Grupą Organizatorów Posiedzeń (Conveners Group). A konkretnie zalecamy prowadzenie między dniem dzisiejszym a początkiem/środkiem 2025 r. dwóch dodatkowych komitetów obywateli (lub „komitetów obywatelskich”) – jeden zajmował będzie się nadzorem poustawodawczym (przyglądając się ustawom Parlamentu kilka lat po ich wejściu w życie, aby sprawdzić, czy dobrze działają), a drugi zajmujący się tematami ogólnego zainteresowania. Zamierzamy następnie opublikować i poddać debacie, do środka/końca 2025 r., koncepcję wykorzystywania przez Parlament demokracji deliberatywnej od początku Sesji 7 (tj. od maja 2026 r.).

Poglądy na temat specyficznych kwestii

18. Nie zalecamy obecnie stworzenia stałego komitetu obywateli – tj. stworzonego na pewien czas dużego komitetu rozpatrującego szereg tematów, niektóre z których może wybierać samodzielnie. Preferujemy ustalić w pierwszej kolejności temat, który wymaga zbadania, a następnie tworzyć jednorazowe komitety zajmujące się każdym poszczególnym tematem. W przypadku komitetów stworzonych przez Rząd zalecamy, aby aspirujące strony rządu ustaliły z wyprzedzeniem stosowne tematy i uwzględniły je w swoich manifestach wyborczych.
19. Podczas gdy w przypadku komitetów rządowych odpowiedni może być większy komitet składający się z do 100 członków, oczekujemy, że Parlament korzystając będzie zazwyczaj z mniejszych komitetów składających się z około 20-30 członków, i to wyłącznie będących zwyczajnymi obywatelami. Uważamy jednak, że komitety powinny rozważyć rutynowe angażowanie w ograniczonym stopniu Posłów Szkockiego Parlamentu, aby na przykład zasiadywali w dyskusji w odpowiednim czasie w połowie debaty.
20. Jedną z potencjalnych korzyści demokracji deliberatywnej jest to, że przybliży ona do tego procesu te osoby, które żyją poza „bańką Holyrood”. Więc punktem początkowym jakiegokolwiek wiarygodnego modelu demokracji deliberatywnej musi być solidny proces wyboru uczestników, którzy (razem wzięci) swoim składem będą przypominali szersze szkockie społeczeństwo. Uważamy, że komitet reprezentatywny jakiegokolwiek wielkości powinien składać się:
 - z prawie równej ilości mężczyzn i kobiet
 - z osób w różnym wieku (gdzie wiek 16. lat jest wiekiem minimalnym)
 - z osób z różnymi dochodami, statusem zatrudnienia (w tym osób niepracujących i na emeryturze) oraz/lub poziomem edukacji

- z osób z odpowiedniego zasięgu geograficznego obejmującego główne regiony Szkocji w przybliżonej proporcji do liczby ich mieszkańców, lecz również pochodzących z miast lub miasteczek oraz z mniejszych społeczności i obszarów wiejskich.
21. W zależności od tematu można dodać inne rzeczy takie jak rasa / pochodzenie etniczne, stan zdrowia i niepełnosprawność, czy osoba jest w związku z małżeńskim i czy sprawuje opiekę nad inną osobą. Uznajemy przypadki okresowego celowego nadreprezentowania mniejszych grup etnicznych.
 22. Oprócz pokrycia kosztów podróży i zakwaterowania uczestników, Parlament powinien zaoferować im odpowiednie honorarium za udział, w ramach uznania poświęconego przez nich czasu i włożonego przez nich wysiłku.
 23. Metody robocze komitetów prawdopodobnie obejmowały będą wstępne sesje poświęcone ustaleniu tła problemu; mieszankę sesji fizycznych i wirtualnych; mieszankę sesji ogółu członków (sesji plenarnych) oraz mniejszych grup odłamowych; prezentacje specjalistów; organizowane dyskusje na temat możliwych rozwiązań; stały personel pomocniczy do dyspozycji w celu sporządzania notatek oraz udzielania pomocy w przygotowywaniu wersji roboczych.
 24. Parlament powinien w normalnym przypadku wydać przemyślaną odpowiedź na wszystkie zalecenia komitetu w ciągu 9 miesięcy. Powinien to robić z uprzejmości dla uczestników oraz jako sposób zbudowania zaufania do wykorzystywania komitetów w bardziej ogólnym pojęciu. Dobrą praktykę stanowi również poproszenie członków komitetu o ich uwagi dotyczące ich doświadczenia w zakresie udziału. Jakakolwiek czynność nadzorcza wystarczająco ważna, aby zasługiwać na wkład komitetu obywatelskiego, powinna zostać poddana debacie w Izbie Parlamentarnej, i członków komitetu należy rutynowo zapraszać do udziału w takich debatach (pokrywając wszelkie koszty ich podróży i zakwaterowania).
 25. Mimo że bardzo popieramy Zalecenie nr 7 Komitetu, nie popieramy obecnie wezwania do uchwalenia ram demokracji deliberatywnej w prawodawstwie. Stanowienie prawa to złożony proces wymagający dużej ilości zasobów; nie jesteśmy przekonani, że jest to konieczne, i myślimy, że może to skutkować brakiem elastyczności.
 26. Zgadza się z Zaleceniami 8 i 9. Oddani jesteśmy metodzie stopniowej opartej na dowodach świadczących o tym, co działa najlepiej, i to stanowi miarę wpływu każdego komitetu. Dostrzegamy również wagę budowania wsparcia wszystkich partii politycznych dla demokracji deliberatywnej.

Temat 2: Rozwijanie zaangażowania społeczeństwa

27. Tradycyjny model nadzoru parlamentarnego traktuje priorytetowo poglądy osób, które rozumieją już pracę Parlamentu i które posiadają umiejętności i środki do skutecznego udziału. Duża liczba zwykłych ludzi jest w praktyce odsuwana na bok lub ignorowana, ponieważ nie wie o możliwości udziału lub sytuacja życiowa takich osób sprawia, że udział jest dla nich za trudny.

28. Popieramy pracę, która została już wykonana lub jest w toku, aby się tym zająć – w tym za pomocą Parlamentarnej Strategii Angażowania Społeczeństwa oraz sposobu, w jaki proaktywna praca mająca na celu angażowanie obywateli stała się rutynowym elementem badań komisji. Lecz Parlament musi zrobić więcej, nie tylko ułatwiać udział tych już zmotywowanych do podzielenia się swoimi poglądami i doświadczeniem, lecz również docierać do wielu innych osób, które obecnie nie widzą powodu, dla którego mieliby się zaangażować, lub które zakładają, że nikt ich nie wysłucha.

29. Komisję w szczególności ucieszą postępy w zakresie:

- opracowania przez Grupę Organizatorów Posiedzeń (grupę złożoną z osób zwołujących posiedzenia komisji) strategii udziału, różnorodności i integracji
- grupy roboczej zajmującej się wykorzystywaniem różnych języków i formatów w celu zwiększenia dostępności
- polityki Parlamentu dotyczącej zapłaty honorarium za udział, popartej przeglądem sposobu informowania przez komisję świadków o dostępnych honorariach
- tego, jak Parlament monitoruje zróżnicowanie świadków, w tym równowagę między doświadczeniem życiowym a świadkami biegłymi
- opracowania metod przygotowywania sprawozdań, które lepiej wykorzystują dowody zebrane poza oficjalnymi zebraniem komisji
- przeglądu kwestii zjawiska wykluczenia cyfrowego
- wykorzystania w większym stopniu „komitetów doświadczenia życiowego”, w tym rozpatrzenia kwestii zapewnienia ochrony i wykorzystania metod kształtowanych przez doświadczonych urazy
- rozpatrzenia, czy grupy ponadpartyjne mają odpowiedni dostęp do zasobów parlamentarnych i jak ich pracę można lepiej połączyć z pracą nadzorczą komisji.

30. Komisja ogólnie popiera zalecenia Komitetu zgrupowane pod tym tematem.

Temat 3: Podnoszenie świadomości Szkockiego Parlamentu.

31. Komisja z zadowoleniem przyjmuje pracę wykonaną przez kadre Parlamentu mającą na celu opracowanie informacji przekazywanych przez Parlament i sprawienie, że będą użyteczne i dostępne dla szerokiego grona użytkowników.

32. Zalecamy dyskusje z innymi organizacjami (takimi jak Komisja Wyborcza, miejscowy samorząd terytorialny oraz lokalni partnerzy) na temat skoordynowanych sposobów przekazywania informacji dotyczących tego, kto co robi (w tym na temat różnych ról Posłów Szkockiego Parlamentu, Posłów

Parlamentu i radnych oraz różnicy między Szkockim Parlamentem a Rządem Szkocji).

33. Komisje mogą robić więcej, aby informować o wynikach ich pracy nadzorczej, w tym poprzez sprawienie, że sprawozdania będą bardziej dostępne i użyteczne. Chcemy, aby aktualne i przystępne informacje na temat możliwości udziału były bardziej powszechne, w tym dostępne w budynku Parlamentu i w biurach poselskich.
34. Komisja generalnie zgadza się z zaleceniami Komitetu wydanymi w ramach tego tematu. Pragniemy pozostawić Zalecenie nr 16 Wydziałowi ds. Informacji Publicznej Parlamentu do uwzględnienia przy kolejnym przeglądzie broszur, które przygotowuje.

Temat 4: Poprawa procesu konsultacji

35. Podoba nam się pomysł (zaproponowany w Zaleceniu nr 6 Komitetu) umożliwienia obywatelom zgłaszania swojego zainteresowania możliwościami udziału, aby mogli być automatycznie zawiadamiani zamiast konieczności regularnego sprawdzania informacji na stronie internetowej.
36. W odpowiedzi na Zalecenie nr 12 dostrzegamy wagę zapewniania sensownych informacji zwrotnych osobom angażującym się w jakiegokolwiek formie - nie tylko poprzez bycie członkiem komitetu obywateli. Powinna obowiązywać zasada, zgodnie z którą jeśli komisja zaprasza osobę do wniesienia własnego wkładu w badanie, powinna wyjaśnić, jak został on wykorzystany przy wysuwaniu przez komisję wniosków. Uważamy jednak, że oczekiwanie od komisji, że zapewniała będzie spersonalizowane informacje zwrotne na każde zgłoszenie w odpowiedzi na generalne zaproszenie do wyrażania poglądów, nie jest realistyczne.

Temat 5: Przybliżenie ludziom Parlamentu

37. Zasadniczo popieramy pomysł udostępnienia informacji o Parlamencie wśród lokalnych społeczności. W Zaleceniu nr 4 Komitet zaproponował kilka możliwych sposobów, jak można to uczynić, i zgadzamy się, że należy przyjrzeć się tym i innym opcjom, biorąc jednocześnie pod uwagę ich koszt oraz prawdopodobny wpływ.
38. Podobnie jest w przypadku Zalecenia nr 11. Dostrzegamy, jak ważne jest okresowe wykonywanie przez Posłów Szkockiego Parlamentu swojej pracy poza Holyrood. Uważamy, że komisje powinny rutynowo rozpatrywać prowadzenie posiedzeń zewnętrznych za każdym razem, gdy planują zbadanie poważniejszego problemu o charakterze regionalnym lub dotyczącego obszarów wiejskich; mamy jednak dużo większe wątpliwości w związku z prowadzeniem całych posiedzeń Parlamentu poza Edynburgiem.
39. Nie jesteśmy przekonani, że istnieją mocne argumenty za przywróceniem Dni Parlamentarnych, lecz chcielibyśmy, aby znaleziono elastyczne i oszczędne sposoby prowadzenia lokalnej działalności parlamentarnej. Dostrzegamy również

argument za udzielaniem obywatelom wsparcia w przyjeździe do Holyrood w celach udziału.

Temat 6: Edukacja

40. Podzielamy wizję Komitetu, według której wszystkie dzieci i cała młodzież, zanim nabędzie prawo do głosowania, nabędzie wiedzę na temat tego, jak nawiązać współpracę z Parlamentem oraz Rządem Szkocji, oraz zrozumie, jak działają obie instytucje. W tej kwestii proponujemy przegląd wychowania obywatelskiego w obowiązującym szkolnym programie nauczania.
41. Uważamy, że pierwszym krokiem byłoby zlecenie przez Parlament przeprowadzenia badania w zakresie różnych podejść do wychowania obywatelskiego i tego, jak jest ono skuteczne w zakresie zwiększenia udziału w życiu politycznym, bazując na doświadczeniach z innych krajów. Decyzja w związku z tym, czy należy wykorzystać to badanie jako podstawę do wszczęcia dochodzenia, byłaby następnie w rękach Komisji ds. Szkolnictwa, Dzieci i Młodzieży.

Temat 7: Budowa zaufania wobec Parlamentu

42. Nie jesteśmy przekonani, że Kodeks Postępowania Posłów Szkockiego Parlamentu jest odpowiednim tematem do rozpatrywania przez komitet obywatelski (zgodnie z sugestią w Zaleceniu nr 10 Komitetu), lecz dostrzegamy potencjalną wartość zaangażowania społeczeństwa w rozważaniu bardziej ogólnego zagadnienia postępowania i zachowania Posłów Szkockiego Parlamentu jako sposób odbudowy zaufania. Za rozpatrzenie, czy zbadać tę kwestię dokładniej, odpowiedzialna byłaby Komisja ds. Standardów, Procedur i Stanowisk Publicznych.
43. Dostrzegamy poczucie frustracji w Zaleceniu nr 13 Komitetu oparte na doświadczeniu nieudzielania lub odmawiania udzielania czasami przez Ministrów jasnych odpowiedzi na pytania. Dostrzegamy różne obiekcje, w tym ryzyko upolitycznienia funkcji Przewodniczącego i zacierania ważnych granic odpowiedzialności. Dostrzegamy również, że w grę wchodzi kwestie szacunku i uprzejmości i że obecna praktyka może przyczyniać się do publicznego cynizmu wobec polityki i osłabienia reputacji Parlamentu. Dopingujemy Komisję ds. Standardów, Procedur i Stanowisk Publicznych do rozpatrzenia sposobów, w jakie Przewodniczącemu można nadać prawo do decydowania, że na dane pytanie nie udzielono adekwatnej odpowiedzi, nie tworząc nieuzasadnionych oczekiwań w zakresie tego, jak często i w jakich okolicznościach należy z tego prawa korzystać.
44. Nie możemy poprzeć Zalecenia nr 14 Komitetu dotyczącego tury pytań będącej częścią formalnych obrad Parlamentu, gdyż powodowałoby to zbyt dużo trudności w praktyce i co do zasady. Chcielibyśmy jednak dokładniej przeanalizować ten pomysł, jeśli istniałoby ponadpartyjne poparcie tej koncepcji. Myślimy również, że istnieją mniej formalne sposoby osiągnięcia tego.

Działania kontrolne

45. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiliśmy w zarysie pracę, jaką wykonuje Parlament w celu opracowania i poprawy sposobu, w jaki współpracuje ze społeczeństwem. Zamierzamy monitorować tę pracę i przygotować kolejne sprawozdanie na ten temat przed końcem sesji.

Kluczowe terminy

- **Zgromadzenia Obywateli i Komitety Obywateli** – większe lub mniejsze grupy osób wybrane, aby zasadniczo reprezentowały szerszą populację, zaproszone do wspólnego rozważenia danego tematu i wydania zaleceń
- **Demokracja deliberatywna** – metody (w tym Zgromadzenia i Komitety Obywateli), które umożliwiają uczestnikom wkład w kształtowanie polityki poprzez omawianie tematu w zorganizowany, otwarty i przemyślany sposób sprzyjający osiągnięciu konsensusu
- **Udział społeczeństwa (lub obywateli)** – jakikolwiek sposób, w jaki społeczeństwo może odgrywać czynną rolę w pracy Parlamentu
- **Demokracja partycypacyjna** – koncepcja, zgodnie z którą społeczeństwo powinno stanowić rutynową część tego, jak Parlament rozważa problemy i podejmuje decyzje (alternatywa dla demokracji czysto reprezentacyjnej)
- **Nadzór poustawodawczy** – badanie aktu prawnego (na przykład aktu Rządu Szkocji) obowiązującego od pewnego czasu w celu rozważenia, czy dobrze działa
- **Demokracja reprezentatywna** – tradycyjny model, w którym wybrani członkowie (tacy jak Posłowie Szkockiego Parlamentu) obradują i podejmują decyzje jako przedstawiciele społeczeństwa przy małym lub żadnym bezpośrednim zaangażowaniu samego społeczeństwa (oprócz w trakcie wyborów)